

Οι Κύπριοι Άγιοι μάρτυρες Αριστοκλής, Δημητριάνας και Αθανάσιος

[Εκκλησία της Κύπρου](#) / [Ι.Μ. Μόρφου](#)

Του Αρχιμ. π. Φωτίου Ιωακείμ

Σύμφωνα με τις γνωστές άγιολογικές πηγές, οί μάρτυρες Άριστοκλής πρεσβύτερος, Δημητριάνας διάκονος καί Άθανάσιος άναγνώστης μαρτύρησαν κατά τόν Μεγάλο Διωγμό έναντίον τών χριστιανών, πού ύποκίνησε παντοιοτρόπως ό Καίσαρας Μαξιμιανός Γαλέριος καί συνυπέγραψε σχετικό διάταγμα μέ τόν πενθερό του καί Αύγουστο τής άνατολικής αύτοκρατορίας Διοκλητιανό.

Εἶναι κατὰ τὸν διωγμὸ αὐτό, ποὺ μαρτύρησαν πλείστοι ὅσοι γνωστοὶ μάρτυρες στὴν Κύπρο.

Στὰ σωζόμενα συναξάρια τῶν ἀγίων τούτων ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ μάρτυς Ἀριστοκλῆς ἦταν Κύπριος στὸ γένος, καταγόμενος ἀπὸ τὴν ἀρχαία μεγαλούπολη Ταμασσό, ἔδρα τοῦ ὁμωνύμου κυπριακοῦ βασιλείου καὶ μία ἀπὸ τὶς πρῶτες ὀργανωμένες χριστιανικὲς τοπικὲς Ἐκκλησίες, στὴν κεντρικὴ (καθολικὴ) ἐκκλησία τῆς ὁποίας ὑπηρετοῦσε ὡς πρεσβύτερος. Μὲ τὴν ἔναρξη τοῦ Μεγάλου Διωγμοῦ, φοβούμενος ὁ Ἀριστοκλῆς τὸν ἐπικρεμáμενο κίνδυνο, ἀνέβηκε σ' ἓνα βουνὸ ἐκεῖ κοντὰ στὴν Ταμασσὸ καὶ κρύβηκε σὲ κάποιο σπήλαιο. Ἐνῶ δὲ προσευχόταν στὸ σπήλαιο, ἦλθε σὲ κατάσταση θεοπτίας («φωτὶ περιηστράφη ὑπὲρ τὸν ἥλιον») καὶ ἄκουσε θεία φωνή, νὰ τὸν παρακινεῖ νὰ μεταβεῖ στὴν τότε μητρόπολη (πολιτικὴ πρωτεύουσα) τῆς Κύπρου, τὴν ἀρχαία πόλη τῆς Σαλαμίνας, γιὰ νὰ ὁμολογήσει τὴν πίστη του στὸν Χριστὸ καὶ νὰ ἀγωνισθεῖ στὸ στάδιο τοῦ μαρτυρίου.

Ὑπακούοντας στὸ θεϊκὸ κέλευσμα καὶ καθ' ὁδὸν πρὸς τὴ Σαλαμίνα, ἔφθασε στὴν ἀρχαία πόλη τῶν Λέδρων (τὴ σημερινὴ Λευκωσία), ὅπου κατέλυσε στὸν ἐκεῖ νὰ τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. Ἐδῶ ἔχουμε μία πρωιμότατη μαρτυρία γιὰ τὴν ὑπαρξη καὶ λειτουργία εὐκτηρίου οἴκου, ἥδη ἀπὸ τὸν τρίτο αἰῶνα (ἀφοῦ ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ χρονολογεῖται στὸ ἔτος 303). Στὸν νὰ αὐτὸ συνάντησε τοὺς κληρικοὺς Δημητρίανδ διákονο καὶ Ἀθανάσιο ἀναγνώστη, ποὺ ὑπηρετοῦσαν ἐκεῖ, οἱ ὁποῖοι καὶ τὸν φιλοξένησαν. Διηγῆθηκε λοιπὸν ὁ Ἀριστοκλῆς σ' αὐτοὺς τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ὁπτασία του καὶ τὸν σκοπὸ ποὺ εἶχε νὰ μαρτυρήσει γιὰ τὸν Χριστό, καὶ ἄναψε καὶ σ' αὐτῶν τὴν καρδιὰ ὁ πόθος τοῦ μαρτυρίου. Ἔτσι, οἱ τρεῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ ἀκολούθησαν τὴν ὁδὸ πρὸς τὸ μαρτύριο.

Φθάνοντας στὴ Σαλαμίνα, στάθηκαν ἐπίτηδες σὲ κάποιο ὑψηλὸ σημεῖο κοντὰ στὸ διοικητήριό τῆς πόλης, ὥστε νὰ φαίνονται ἀπὸ μακριά. Πράγματι, σὲ λίγο ἔγιναν ἀντιληπτοὶ ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα (praeses) τῆς νήσου, ποὺ ἦταν τότε ὁ γνωστὸς ἀπὸ τὰ μαρτύρια καὶ ἄλλων Κυπρίων μαρτύρων Σαβῖνος (Antistius Sabinus[293-305]), ὁ ὁποῖος τοὺς κάλεσε νὰ πᾶνε κοντά του. Οἱ τρεῖς γενναῖοι μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ ὁμολόγησαν τότε ἀπὸ μόνοι τους τὴ χριστιανικὴ τους ιδιότητα, καὶ ὅτι εἶχαν ἔλθει ἐκεῖ πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτό. Τοὺς φυλάκισε τότε ὁ ἡγεμόνας, γιὰ νὰ τοὺς παραδώσει στὴ συνέχεια στὰ βασανιστήρια. Μέσα στὴ φυλακὴ εἶχαν συγκρατούμενους γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τοὺς ἐπισκόπους Φιλωνίδη Κουρίου, τὸν μετέπειτα ἱερομάρτυρα, καὶ Ἀρίστωνα, ἄγνωστο ποιᾶς πόλης ποιμένα, ποὺ τελικὰ ἐπέζησε τοῦ μαρτυρίου καί, ὅταν ἀπελευθερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά, συνέγραψε τὸ Μαρτύριο τοῦ ἀγίου Φιλωνίδου καί, πιθανώτατα, καὶ τῶν τριῶν μαρτύρων μας. Ἐδῶ νὰ τονίσουμε ὅτι, ἐφόσον ἦσαν κρατούμενοι οἱ δύο αὐτοὶ ἐπίσκοποι στὴ φυλακὴ, ὅπως προφανῶς καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι τῆς νήσου, σημαίνει ὅτι εἶχε ἤδη ἐφαρμοσθεῖ καὶ τὸ 2ο ἔδικτο διωγμοῦ τῶν ιδίων αὐτοκρατόρων (θέρος 303), ποὺ

διέταζε τὴ σύλληψη καὶ φυλάκιση ὅλων τῶν χριστιανῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Ὁ Σαβῖνος ὑπέβαλε τοὺς τρεῖς μάρτυρες σὲ τιμωρίες, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ἀριστοκλῆ. Ὁ ἅγιος πρῶτα καταξεδιέσχισθη σ' ὅλο τὸ σῶμα μὲ μαστίγωση καί, ἐπειδὴ παρέμενε ἀκλόνητος στὴν ὁμολογία τῆς πίστεως του, μὲ προσταγὴ τοῦ ἡγεμόνα ὑπέστη τὸν διὰ ξίφους ἀποκεφαλισμό, λαμβάνοντας ἔτσι τὸ στέφος τοῦ μαρτυρίου. Τοὺς ἁγίους Δημητρίανὸ καὶ Ἀθανάσιον, ποὺ ἐπίσης ἐνέμεναν σταθεροὶ στὴν πίστη, μετὰ ἀπὸ πολλὰ βασανιστήρια, διέταξε ὁ Σαβῖνος καὶ τοὺς ἔριξαν στὴ φωτιὰ νὰ κατακαοῦν. Ἀλλ' ἐπειδὴ διαφυλάχθηκαν μὲ τὴ θεία Χάρη ἀβλαβεῖς, πρόσταξε ὁ ἡγεμόνας καὶ τοὺς ἀποκεφάλισαν καὶ αὐτοὺς διὰ ξίφους. Πιθανώτατα οἱ ἅγιοι μαρτύρησαν τὸ ἔτος 303, στὶς 23 Ἰουνίου, ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία τελεῖται ἡ μνήμη τους.

Τὰ σωζόμενα ἐπίτομα συναξάρια τῶν τριῶν τούτων μαρτύρων δυστυχῶς περατοῦνται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναφορὰ στὸ μαρτυρικὸ τέλος τους καὶ δὲν μᾶς παρέχουν περαιτέρω πληροφορίες γιὰ τὰ τίμια λείψανά τους. Στὴν περίπτωση τοῦ συγκρατουμένου καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο συμμάρτυρός τους, ἱερομάρτυρος Φιλωνίδου, ἐπισκόπου Κουρίου, τὸ ἱερό του λείψανον, ἀφοῦ πρῶτα τοποθετήθηκε σὲ σάκκο ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες, ρίφθηκε στὴ θάλασσα, ἀλλὰ τὸ ἐξέβαλε ἔξω τὸ κύμα, γιὰ νὰ ταφεῖ στὴ συνέχεια μὲ τὴν ἀρμόζουσα τιμὴ ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Μήπως κάτι ἀνάλογο συνέβη μὲ τοὺς τρεῖς μάρτυρές μας; Εἶναι εὐλόγονο δηλαδὴ νὰ ἐνταφιάστηκαν κάπου στὴν περιοχὴ τῆς Σαλαμίνας τὰ ἱερά τους λείψανα. Σαφὴς μαρτυρία γιὰ τοὺς τάφους τους δὲν ὑπάρχει ἢ δὲν εἶναι γνωστὴ. Πάντως, στὸν Βίο τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου τοῦ Μεγάλου ὑπάρχει σαφὴς μαρτυρία ὅτι ὁ ἅγιος μετέβαινε τὶς νύκτες στὰ κοιμητήρια ἐκεῖ στὴν ἔδρα του, τὴ Σαλαμίνα, σὲ χῶρον, ὅπου ἦταν ἀποκεείμενα λείψανα μαρτύρων, γιὰ νὰ προσευχηθεῖ γιὰ καθένα χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἐμπερίστατους ἀνθρώπους. Δὲν γνωρίζουμε ἂν σ' αὐτὰ συγκαταλέγονταν καὶ τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων Ἀριστοκλέους, Δημητρίανου καὶ Ἀθανασίου. Σήμερα δὲν εἶναι γνωστὰ στὴν Κύπρον ὁποιαδήποτε τεμάχια τῶν ἱερῶν τους λειψάνων.

Ταῖς αὐτῶν ἀγίαις πρεσβείαις, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

* Τὰ στοιχεῖα στὸ παρὸν προέρχονται ἀπὸ τὴ μεταπτυχιακὴ ἐργασία τοῦ γράφοντος, Ἀρχιμανδρίτου Φωτίου Ἰωακείμ, Οἱ ἅγιοι μάρτυρες καὶ ὁμολογητὲς τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες (1ος-5ος αἰ.), (ἐκδ.) «Ostrakon Publishing», Θεσσαλονίκη 2017, σσ. 149-156.

ΟΙ ΤΡΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ἈΡΙΣΤΟΚΛΗΣ
ΠΡΕΣΒ.

ΔΗΜΗΤΡΑΝΟΣ
ΔΙΑΚ.

ἈΘΑΝΑΣΙΟΣ
ΑΝΔΡ.

